

תחרות רשימות מס' 14

הדי מסקנות הועדה שחקרה את בעיית תאונות-הדרכים — הבעיה שהוצגה כנושא תחרות רשימות מס' 14 — נתי-פרסמו זה לא מכבר בעתונות. אך הבעיה לא סרה מעל סדר-היום בצה"ל: המות עדיין משתולל בדרכים. כיצד ניתן להפסיק את הרצח ברבים?

— אך מוטב, שעבירה תסתיים בנוק זה, ולא בבית-החולים — או אף גרוע מזה. גם ידיעת הנהג על אפשרות שלילת הרשיון ממנו על כל עברה מיד עם התרחשותה, תשמש גורם מרתיע חזק, ותקטין את עבירות התנועה.

בעוד שמהחוקים יכול הנגד לפעמים להתעלם, כש-נוח הדבר, ולהדרדר לחיק הרשלנות, הולזול והאסוף, ומעין השוטר אפשר (ויש הרואים זאת אף כחובה) להתחמק תמיד — הרי יקשה מאוד להתחמק ולהתעלם ממשכולים פיזיים ומ"ענשים אוטומטיים" כמו צעים לעיל.

ספק רב הוא אם הצעתו השניה של זכאי אליאש בתביצוע היא. אחרי הכל, רישום הדו"ח אינו אלא האשמה, ולקבוע אם הנאשם חייב או זכאי — תפקידו של השופט הוא, ולא תפקידו של השוטר. אין, לדעתנו, לתת בידי השוטר סמכות לענוש את הנאשם לפני ש-הוא הוכיח בדיון — מה גם שהעונש שהוא מציע קשה יותר מכל קנס כספי (ביחוד בהתחשב בעובדה שהמשפט נערך חודשים אחרי כתיבת הדו"ח).

זכאי אליאש מסיים את רשימתו בקביעה שאין עליה עוררין: אחרי הכל אין צורך להעמיק חשוב כדי להבין ש"הגבלות" התנועה, הבאות בצורת חוקי תנועה, לטור-בתו ולשלומו של הנוסע נוצרו, יש להשלים עמן

כותב זכאי אליאש, מרחובות: רצוני להעלות כאן שתי הצעות, שביצוען, לדעתי, עלול להפחית את תאונות-הדרכים.

הצעה ראשונה — הקמת מכשולים פיזיים, באותם מקומות שיש להאיט בהם את המהירות — כגון לפני פסי רכבת, בסיבובים חדים, בכניסה לדרך ראשית וכד' — כדאי לקלקל את הכביש לאורך כברת דרך קצרה. קלקול — פשוטו כמשמעו. דבר זה יגרום לנהג להאיט את מהירותו, אם מחשש טלטול יתר, או שבירת הקפיצים. קלקול הכביש הינו קל ופשוט לביצוע מבחינה טכנית, ויש לעשותו לאורך כברת דרך קצרה בלבד, שתגרום לנהג להאיט את מהירותו באותו מרחק, שבו יש להאיטה.

ישנם קטעי דרך, שבהם אסורה עקיפה, או נסיעה במהצית השמאלית של הכביש. לרוב מסומנים קטעים אלה בפס לבן לאורך אמצע הכביש. כדאי היה לבנות קיר או גדר קטנה על-פני הפס בגובה של כ-20 ס"מ. מכשול פיזי זה, הדורש קצת השקעה (מה גם שיהרס מפעם לפעם...), יקטין במידה רבה את מספרן של העקיפות והסטיות במקומות האסורים: לנהג לא יהיה כדאי לסכן את צמיגיו.

הצעה שניה — הצעת חוק, עם רישום דו"ח עבירת תנועה ע"י שוטר תנועה, ילקח בו במקום רשיון התנועה מהנהג, ויוחזר לו ע"י השופט רק אחר המשפט (או ריצוי העונש) על עבירת תנועה זו. ברור, שהנהג לא יוכל להמשיך בדרכו אחר שלילת הרשיון

ב. לאור נסיוני בשאלה זו יודע אני מה דל ערכה של כתבה זו או אחרת לפתרון הבעיה. אולם בבואי היום למפקדתי ועל שולחני העתון ובלטת בו ידיעה זו:

„סמל צה"ל נהרג ועשרה חיילים ואזרחים נפצעו, בתאונת דרכים קשה שאירעה ביום ו' אה"צ ליד צפת, בכביש המוביל למירון. הפצועים, רובם קשה, הועברו ע"י אמבולנסים של מ.ד.א. מצפת, סבריה וקרית שמונה אל בית החולים הממשלתי בפוריה. המקרה אירע, כאשר קומנדקר צבאי נסע, לדברי הפצועים, במהירות גדולה והתנגש בסיבוב חד באוטו בוס מסוג „טיגרי" שטיפס במעלה ההר בכיוון צפת. כל נוסעי הקומנדקר שהיו ברובם חיילים, וביניהם שלושה חברי הזולתא ושתי מורות מטבריה, הועפו מתוך המכונית ונחבלו.

הפצועים נאספו תחילה ע"י מכוניות והועברו לבית החולים „הדסה" בצפת, ושם הוגשה להם עזרה ראשונה. הסמל נהרג במקום עם נפילתו מהמכונית. הפצועים מסרו כי הנהג הוא כבן 18, אשר קיבל רשיון נהיגה רק לפני חודשיים. מבית החולים בפוריה נמסר, כי מצב הפצועים הוטב. (דבר, 19.5.57)

החלטתי לכתוב. אולי, אולי יבדק הענין מחדש, אולי ישקל הדם מחדש... דמם של הרוגי התאונות ונכים למחצה.

2. אין להשוות את הנופל בשדה הקרב לנהרג בתאונות דרכים — האחרון דמו לא יכופר.

3. הנה הוא עומד בצירי דרכים ומרים ידו לעצור מכונית. קיבל חופשה קצרה, ועליו להגיע הביתה. 24 שעות לרשותו ומרחוק הוא נוסע. 5 טרמפים תפס והגיע עד הלום. עוד טרמפ אחד והוא מגיע. הנה המכונית באה — מכונית צבאית עמוסה חיילים. מרים הוא ידו והנהג נעצר. הוא עולה. נוסעים, והנה הסיבוב לחדרה. מה זה? לא הספיק לחשוב. הוא לא הגיע...

חקירה: הנהג חדש. בן 18½. גמר זה עתה קורס נהגות וכו'...

4. לא אמנה אותם. כך או אחרת הם נופלים, נפגעים. הם נכים ללא צורך, הינם...

5. הנני נמצא הרבה בדרכים ורואה זאת: לעתים תכופות רואה זאת. הנני מפקד יחידה — וקובר. ואומר בבית הקברות: נפל וכו'... הנני מפקד יחידה ואלי באים הנכים.

6. לא נגעתו בנוק ברכוש אף אינני מגיש

ולקחתן בחשבון בתכנון זמני הנסיעות. אין רק לחלק את הדרך במהירות, כדי לחשב את הזמן. יש להכניס בחישוב זה את גורם „מגבלות התנועה" (וההצעה היא, שתהיינה אלו כאמת „מגבלות" ולא „תקנות" כלכל) ואין לרגוז על מציאות גורם זה יותר משרוגזים אנו על אורכה של דרך, או קשייה הטופוגרפיים.

* * *

ממ"ק עוזו משה מד.צ. 2601 מנתח בראשית רשימתו את הדרכים למניעת תאונות דרכים: מהנסיון אנו למדים שתאונות דרכים תמנענה בשלוש דרכים:

א) בצורה הנדסית. פירושו בנית כבישים רחבים, צמתות מתוכננות היטב, שילוט תמרורים, רמזורים ועוד. דבר אשר מקל את זרימת התנועה ומקל על הנהיגה.

ב) ע"י הסברה ותעמולה, וזאת ע"י כרזות תעמולה, הענקת פרסים לנהגים זהירים, הסדר בקרב נהגים והולכי רגל שהנם שותפים ישירים לבעיה.

ג) ע"י פיקוח מוגבר והענשת עבריינים. אחרי שהוא סוקר את ההתקדמות הרבה שהושגה בשטחים אלה מאז הקמת המדינה הוא אומר:

את הבחינה ההנדסית — שיפור הדרכים — הנני משאיר לגורמים האזרחיים. חלק צה"ל בבעיה כחלק כל הנהגים האזרחיים במדינה. אולם נראה לי שבשתי הדרכים הנוספות אפשר לשפר.

אל לנו לשכוח מי הם נהגינו; נסיונם בנהיגה הנו דל ביותר, ועל נהג חסר ותק כזה מוטלת הסעת עשרים וארבעה נוסעים במשאית, נהיגה בדרכים משור בשות ולטוחים ארוכים עם מטען יקר, דבר הדרוש בקיאות רבה בנהיגה.

אינני יכול להציע לשנות עובדות אלה כי ברורה לי הבעיה, אך דוקא משום שכך הוא המצב נגביר ופיקוח על הנהגים, נחדיר בקרבם את תחושת הזהירות, נחפש נא כל דרך אשר ברשותנו להעניק לנהג — בהסברים ובענשים — את הריסון העצמי כדי להדביר נגע זה או להפחיתו במידה האפשרית.

* * *

מכתב מזועזע שלח לתחרות הרשימות סא"ל 9. המערכת רואה צורך להביא מכתבו זה בפני ציבור הקוראים;

1. הססתי רבות: לכתוב או לא לכתוב?

א. אינני כהבן.

סטטיסטיקה. אינני מצוי כעת על יד סוג זה של עניינים, אולם דבר אחד ברור לי: בעית הנהגים הצעירים בצה"ל היא הקובעת והדורשת תיקונה, ושום דבר לא יאפיל על זאת, ולא יוכל להאפיל על דם חינם הנשפך בכבישים ובדרכים.

7. כל הכבוד למשטרה הצבאית. הנני בעצמי שוטר צבאי לשעבר, ואדע להעריך את עבודתה. אולם לא בכוחה של המשטרה הצבאית להתגבר על כך — לא

מלכודות ולא משפטי תנועה יפתרו את הבעיה. בלי נהגים בעלי נסיון, נהגים המשרתים שרות קבע והמתפרנסים מכך, לא ישונה הדבר.

* * *

זכתה בתחרות רשימתו של טוראי (מילוי-אים) מרדכי הררי, בשל הגישה המעשית בה מטפלת היא בבעיה.

כיצד למנוע תאונות דרכים?

אדם לא יעריך כראוי משמעות המלים "תאונות-דרכים" כל עוד הוא לא היה קרובן לאסון שכזה. בזמן שרותי בצה"ל הייתי עד לשתי תאונות דרך, האחת מהן קטלנית. מקרה מחריד זה נחרת בזכרוני והביאני להרהר ולחקור בשאלות: מדוע בארצנו הקטנה מתרבות התאונות? וכיצד יש למנוע אותן בהתאם לתנאי הארץ? אני שמח שניתנה לי כאן ההזדמנות להביא את מסקנותי, הנוגעות למסגרת הצבאית בלבד.

ברוב המקרים מצליח הנהג לגלות בזמן את המצב העוקב אחריו, או האורב לו מלפנים. לדעתי חייבת המשטרה להיות גמישה ולשנות את תכסיסיה בהתאם. אפשר לארגן מעין "בולשת דרכים", שתנוע ברכב שאינו צבאי ושאינו חשוד בשייכות למשטרה. חוליות ה"בולשת" תתפרסנה ב-כבישים ותשיגנה: א) הפתעת העבריין; ב) הר-תעת הנהגים.

3. בדיקות עצבים.

נהוג שכל מועמד לנהגות חייב להמציא אישור רפואי על כושר ראייתו. לדעתי, ראייה טובה אינה פחות חשובה מעצבים חזקים. אני מציע שתוצא הוראה המחייבת אישור דומה מרופא עצבים.

4. פיקוח על הנהג החדש.

טעות מרה היא, לדעתי, למסור אחריות על מכונה לנהג אשר זה עתה סיים את הקורס. נהג זה, שעדיין אין לו פרקטיקה במקצוע, עדיין אינו ראוי להיות נקרא נהג, והוא צריך להיות מלווה ע"י נהג ותיק ולהיות תחת פיקוחו לזמן ממושך — כמו שזה נהוג לגבי כמה וכמה מקצועות צבאיים אחרים.

5. הסברה אינטנסיבית רחבה

מעל לכל תלוי הבטחון בדרכים במצפוננו של האוחז בהגה. רק אחוז קטן ביותר של נהגים שם לב לכרזות-הזהירות הנישאות בצירי הכבישים — כמו למשל: "רק להם מותר לטוס", או "זהירות מונעת אסון", ועוד. למעשה, היופי שבציור ובחרוז מושכים קצת, אולם המשמעות אינה נקלטת. בעיה כאובה זו דורשת מעשים ערים: רפורטזיות תקופתיות בעתונות הצבאית, אשר יבליטו את הצד המחריד שכתאונות הדרכים — כים — על נכים כתוצאה מאסונות דרכים; על הורים שכולים אשר בניהם נספו בתאונות, על המע-מסה הכספית הנגרמת למדינה על-ידי הנוקים; על

1. אי התחשבות בעייפותם של הנהגים.

שרחתי בכמה יחידות, והייתי עד ראיה לתופעה של עומס ההסעות והובלות המוטל על נהגים מעטים באופן יחסי. בלית ברירה חייב המצב שאותם נהגים יחידים שבנמצא צריכים היו לעבוד ברציפות, על-מנת למלא את החסר, ללא מנוחה ביום ובלילה, כשהם עצבנים ומתוחים מעייפות — והעייפות היא גורם מכריע בתאונות. הפתרון לדעתי הוא:

1. אימון מספר רב יותר של נהגים, לשם חלוקת עומס העבודה.
2. תשומת לב יתרה למנוחת הנהג, ואפילו כאשר מדובר על אפשרות שחרורם משמירות לילה, במידה שרצף עבודתם מצדיק זאת.

2. נקיטת תכסיסי-נגד מחוץ למקובל.

המשטרה הצבאית נוהגת, מדי פעם, לערוך מלכודות במגמה להפתיע את העבריינים; למעשה מחטיאות מלכודות אלה את מטרתן, כי אינן מצליחות להשיג הפתעה: הראשון שנפל בפח מאותת בפנסיו הקדמיים לנהגים הבאים לקראתו, אות "מוסכם" זה משמש אזהרה לכל באי-דרך, המתחילים להאיט נסיעתם — אולם רק באותו קטע החשוד במלכודת. פעולה שגרתיית דומה היא פטרול-הדרכים הממונע, אשר תפקידו להפתיע ולרדוף אחרי עבריין-תנועה.